



RZECZPOSPOLITA POLSKA  
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI  
Departament Sądów Powszechnych  
Al. Ujazdowskie 11  
00-950 WARSZAWA  
Centrala tel. 52 12 888 fax 823

Warszawa, dnia 9. 04. 2009 r.

DSP-I- 0700- 13/09

dot. BPS/DSK -043-1425/09

SM-1-0700-122/09

SEP 1. Kwiecień 2009  
Wpłynęło nr. 14.04  
nr. 2480 Pan: Maw

Tadeusz Gruszka

Senator

Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora złożone w dniu 5 marca 2009 r. na 28 posiedzeniu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące nierzetelnego wykonywania obowiązków przez biegłych sądowych sporządzających opinie w sprawach o seksualne molestowanie małoletnich poniżej lat 15 uprzejmie przedstawiam co następuje.

Dowód z opinii biegłego w postępowaniu karnym, stosownie do art. 193 w zw. z art. 194 Kodeksu postępowania karnego przeprowadzany jest w przypadku stwierdzenia wystąpienia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy a wymagających wiadomości specjalnych.

O dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego uprawniony organ wydaje postanowienie. W postępowaniu przygotowawczym postanowienie to doręcza się stronom i ich procesowym przedstawicielom, aby umożliwić im m.in. wystąpienie o uzupełnienie np. zakresu ekspertyzy lub pytań. W postępowaniu przed sądem, gdy decyzja zapada na rozprawie, strony mogą od razu składać wnioski dotyczące zakresu opinii, a gdy wydano je poza rozprawą, mogą to uczynić po powiadomieniu ich o powołaniu biegłego.

Biegli w opinii mają obowiązek przedstawić (art. 200 § 2 k.p.k.) nie tylko swoją ostateczną konkluzję, lecz powinni również wskazać drogę, która doprowadziła ich do odpowiedzi na postawione pytania. W szczególności opinia powinna zawierać

opis metod i sposobu przeprowadzenia badań, określenie porządku, w jakim je prowadzono, oraz przytaczać wszystkie argumenty, oparte na stwierdzonych okolicznościach, które mają związek z badanymi faktami, a które podbudowane są fachowymi wyjaśnieniami biegłych. Opinia podlega ocenie sądu nie tylko od strony jej logiczności i poprawności wnioskowania, ale także co do jej merytorycznej trafności.

Sporządzenie opinii w sposób uniemożliwiający jej poznanie, a tym samym jej ocenę, stanowić może podstawę uznania jej przez organ procesowy za niepełną lub niejasną, w rozumieniu art. 201 k.p.k., czego konsekwencją będzie skorzystanie z trybu określonego w tym przepisie, wezwania ponownie tych samych biegłych lub powołania innych.

Ocena opinii zawsze należy do organu procesowego. Natomiast strony, w ramach przysługujących im uprawnień procesowych, mogą zwracać uwagę temu organowi na wszelkiego rodzaju jej braki.

Odnosząc się do problematyki pojawiających się w praktyce tzw. opinii pozaprocesowych lub prywatnych informuję, że strony mają prawo zasięgać na swój użytek od osób posiadających wiedzę specjalną opinii, które jednakże nie mogą stanowić dowodu będącego podstawą oceny i dokonywania w postępowaniu ustaleń faktycznych. Nie mają one również przymiotu dokumentu, w oparciu o który sąd mógłby podważyć wartość procesową opinii biegłego, przeprowadzonej w sposób przewidziany przez kodeks postępowania karnego i oprzeć się na niej przy ustalaniu danej okoliczności. Opinia pozaprocesowa może być potraktowana przez sąd jako uzasadnienie wniosku dowodowego lub informacja o możliwym dowodzie w sytuacji, gdy opinia powołanego eksperta nie jest pełna i rzetelna.

Pisemne opracowania zlecone przez innych uczestników postępowania aniżeli uprawnione organy procesowe, nie są opiniami w rozumieniu art. 193 k.p.k. w zw. z art. 200 § 1 k.p.k. Koniecznym warunkiem do uznania pisemnej wypowiedzi biegłego za opinię jest nie tylko sporządzenie jej przez biegłego sądowego, ale także poprzedzenie jej postanowieniem organu procesowego o zasięgnięciu opinii tej osoby jako biegłego. Dopiero, więc z chwilą wydania postanowienia o powołaniu biegłego celem sporządzenia opinii, staje się on uczestnikiem postępowania, zaś wydana przez niego opinia uzyskuje cechy opinii w rozumieniu przepisów postępowania karnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2005 r., V KK 388/04, OSNKW 2005/1/12).

W świetle przedstawionych unormowań oraz ogółu gwarancji procesowych przyznanych stronom postępowania karnego, a także utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, postulat zawarty w oświadczeniu Pana Senatora, dotyczący wprowadzenia uregulowań prawnych wykluczających możliwość uwzględniania przez sądy opinii zamawianych przez stronę postępowania karnego nie wydaje się zasadny i nie zachodzi potrzeba zmiany obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Odnosząc się do zagadnienia kwalifikacji biegłych sądowych należy wskazać, że w obecnym stanie prawnym, wynikającym z treści art. 157 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) oraz wydanego na jego podstawie rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz. U. Nr 15, poz. 133), biegłych ustanawiają, sprawują nad nimi kontrolę, a także posiadają kompetencje do ich zwalniania – prezesi sądów okręgowych.

W toku postępowania o ustanowienie biegłym sądowym, prezes sądu ma obowiązek zasięgnięcia opinii zakładu pracy zatrudniającego tę osobę, a w przypadku osoby wykonującej wolny zawód wymagane jest zasięgnięcie opinii organizacji zawodowej, do której kandydat na biegłego należy (§ 3 rozporządzenia). Ponadto, na podstawie uzyskanych dokumentów i wiadomości, prezes ocenia posiadanie przez kandydata na biegłego teoretycznych i praktycznych wiadomości specjalnych oraz spełnianie przez niego przesłanki rękojmi należytego wykonywania obowiązków, przez którą rozumie się całokształt cech, zdarzeń i okoliczności dotyczących osoby biegłego, składających się na jego wizerunek (§ 12 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia). Powyższe czynności, poprzedzające podjęcie decyzji w przedmiocie ustanowienia osoby posiadającej wiadomości specjalne biegłym sądowym, służą właśnie weryfikacji posiadania przez nią kwalifikacji i doświadczenia, także w zakresie procedur i standardów postępowania właściwych dla poszczególnych dziedzin nauki czy techniki.

Należy również wskazać, iż wykonując czynności obejmujące przygotowanie ekspertyzy na potrzeby sądu, biegli związani są procedurami oraz metodyką postępowania określonymi nie tylko w powszechnie obowiązujących aktach prawnych regulujących dziedzinę, którą reprezentują, lecz także postanowieniami kodeksów etycznych, statutów, standardów zawodowych i innych aktów,

ustanawianych przez właściwe samorzady zawodowe, bądź wypracowanych w ramach określonych dziedzin.

Wszelkie zarzuty dotyczące nieprzestrzegania wskazanych procedur i standardów w toku opracowywania przez biegłego opinii na zlecenie sądu winny zostać podniesione w toku postępowania, w którym biegły wydał opinię, ewentualnie mogą być podnoszone w ramach zażaleń na postanowienia sądu lub apelacji od nieprawomocnych wyroków, a ich trafność ocenia sąd wyższej instancji.

Dodatkowo zarzuty względem biegłych mogą zostać skierowane do prezesa sądu okręgowego, przy którym biegły został ustanowiony. Uzyskanie takich informacji przez prezesa winno stanowić przyczynę badania w kierunku ustalenia, czy biegły nie utracił warunków do pełnienia tej funkcji, bądź czy w chwili ustanowienia warunkom tym odpowiadał, a co za tym idzie - zasadności wszczęcia postępowania o zwolnienie biegłego z funkcji (§ 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 1 rozporządzenia).

Pozyskanie przez prezesa informacji na temat jakichkolwiek uchybień w zakresie wykonywania przez biegłego czynności zawodowych realizowanych w ramach stosunku łączącego go z sądem, powinno również implikować zawiadomienie właściwego samorządu zawodowego, bądź organu nadzorującego – celem rozważenia potrzeby wszczęcia postępowania dyscyplinarnego albo postępowania z tytułu odpowiedzialności zawodowej.

Dostrzegając problemy związane z niedoskonałością obecnych regulacji prawnych dotyczących ustanawiania i funkcjonowania biegłych sądowych, w szczególności w zakresie kontroli merytorycznego przygotowania kandydatów do pełnienia tej funkcji oraz kontroli sposobu i prawidłowości wykonywania przez nich obowiązków, w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają prace legislacyjne nad projektem ustawy o biegłych sądowych, w której przewidziano m.in. możliwość przeprowadzenia z kandydatem na biegłego rozmowy kwalifikacyjnej przez Komisję do opiniowania przygotowania zawodowego, która będzie uprawniona do przedłożenia prezesowi sądu okręgowego stanowiska w przedmiocie zasadności ustanowienia danej osoby biegłym sądowym, przy uwzględnieniu jej wykształcenia, doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji.

Jakkolwiek w obecnym stanie prawnym istnieją instrumenty pozwalające na weryfikację kandydatów na biegłych oraz weryfikację opinii wydawanych przez

biegłych w toku postępowań jurysdykcyjnych, wprowadzenie projektowanych rozwiązań powinno przyczynić się do podwyższenia poziomu kwalifikacji osób uprawnionych do wydawania ekspertyz w postępowaniach sądowych.

*2 wyrażenie*

ZASTĘPCA DYREKTORA  
Departamentu Sądów Powozkich  
*Tomasz Wyrzman*  
Tomasz Wyrzman  
sędzia